

Önkormányzatiság vagy nemzetköziség? – Viharok a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar körül –

A Budafok-Tétény, Budapest XXII. kerületi Önkormányzatának lapja, a Városházi Híradó röviden tudósított arról, hogy „A testület megtárgyalta a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar igazgatói megbízásáról szóló előterjesztést: a pályázat eredménytelensége miatt az új pályázat elbírálásáig, de legfeljebb egy évre Nemes Lászlót igazgatói, Pajzs Gábort igazgató helyettesi teendőkkel bízta meg. A döntés értelmében az igazgatói pozíció betöltésére 90 napon belül új pályázatot kell kiírni”.

Kérdések Nemes Lászlóhoz

– Milyen érzés a „partvonal” felé tartani annak a zenekarnak a vezetésében, amelyet mind zeneileg, mind szervezetenként maga tervezett és csaknem egyedül alakított ki? Mennyi kompromisszumot engedhet meg magának annak érdekében, hogy ne kelljen megválnia az együtttestől és az együttesnek se kelljen megválnia Öntől?

– Egyet feltétlenül el kell mondanom, mielőtt válaszolni kezdenék a kérdésekre. A Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar alapító tégláját a kerületi önkormányzat rakta le és mind a mai napig alapvetően finanszírozza a működést is. Minden egyéb támogatási, költségvetési formának ez adta (ez adja) a bázisát. Ezek a problémák túlmutatnak az igazgatóválasztás szűkebb gondjain. Az önkormányzati zenekaroknál az igazgatók öt évre kapnak megbízást és ez a választás exponáltan jeleníti meg a zenekar jelenlegi helyzetét: azt, hogy mennyiben teljesíti egy önkormányzati támogatású zenekar feladatait, mennyiben nő esetleg túl ezeken és az elért eredmény mennyiben felel meg a mindenkor önkormányzat(ok) elvárásainak.

Annak idején elindult egy kerületi kezdeményezés, közben pedig a zenekar elért egy bizonyos szintet és ismertséget. A kerület mindig a maga szempontjából igyekszik felvetni az így kialakult problémát; így volt ez az előző önkormányzatnál és így van ez most is. A zenekarnak adott egy fejlettségi állapota, amely bizonyos eszközök, anyagi lehetőségek híján még torzónak tekinthető. Így kell megvívni a harcot (például bizonyítékok felsorolásával) azokért a dolgokért, amelyek az együttes további létét meghatározzák.

Én ezt az időszakot nem kudarcként, hanem egy adott fázisként élem meg: elérkeztünk oda, hogy ténylegesen tisztázni kell a zenekar funkcióját és továbbműködésének feltételeit.

– Milyen alternatívákat kínálnak ehhez? Hiszen ezek, a bizonyos szempontból önálló városként élő külső kerületek jogal igényelhetik, hogy az általuk fenntartott egyesületek való-

Kérdések Pajzs Gáborhoz

– Amikor megpályázta a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar zenekari igazgatói státuszát, nem volt olyan félelme, hogy szerez magának jó néhány (újabb) ellenséget?

– Tudomásom szerint eddig nem sok ellenségem volt. Aki az volt, az is csak kontaktushány illetve félreértés miatt ellenségeskedett velem, de csak addig, amíg a közelebbi munkakapcsolatba nem kerültünk. Olyankor azonban viszonylag hamar tisztázódtak a megérthető célok és érdekek. Meggyőződésem, hogy azok, akik most ellenségüknek hisznek, az együttes munka során majd belátják, hogy a közös érdekek felismerésével együtt tudunk majd dolgozni.

– Nem zavarta-e, hogy kormánypárti képviselő felkérésére kerül egy tisztán zenei alapokon nyugvó és zenei célokat szolgáló társaság élére? Nem zavaró-e, hogy egy zenekar története mögött kőkemény politikai harc körvonalai sejlének?

– Nagyon sajnálom és nagyon szerencsétlennek tartom, hogy az ügy mögött politikai harc körvonalazódott, mivel elsődlegesen nem erről van szó. Közismert tény, hogy Nemes László – aki a Nádasy Kálmán Művészeti Iskola, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar és Mozart Ifjúsági Szimfonikus Zenekar vezetője egy személyben – gyakorlatilag az egész kerület kulturális életét a kezében tartja. Nyilván sokan nehezményezik, hogy a kerület kultúrára szánt pénzüsszégének közel kilencven százalékát ő kezeli. Ehhez járul még az is, hogy két éve nyugdíjban van és amellett végzi e tevékenységeket. A kerület vezetői attól tartanak, hogy a kora, romló egészségi állapota miatti kényszerű távolmaradások előbb-utóbb veszélyeztetik az intézmények működését.

Jómagam tizenöt éve dolgozom itt tanárként a Nádasy iskolában, vezetem a Budafoki Fúvósgegyületet, amellyel hazai és nemzetközi sikereket értem el, megalakítottam a Szent Kristóf Régizene Együttest, állandó résztvevője és zenei szervezője vagyok a kerület látványos, nagy tömegeket vonzó kulturális rendezvényeinek. Ilyen például a Tétény-Promontor Napok, Budafoki Bor- és Pezsgőfesztivál, Budafoki Fúvószenesi Fesztivál, Campona Napok, Nagytétényi Szüreti Napok, nemzeti ünnepek, koszorúzások. Tevékenyen rész vállaltam az itteni kulturális kapcsolatok kiépítésében: mintegy 60-70 külföldi zenekart hívtam már ide szerepelni. Amikor felmerült Nemes László utódlásának kérdése, úgy éreztem, joggal tarthatok igényt erre a pozícióra, mivel rajta kívül én vagyok az, aki ezen a téren valóban sokat tett a helyi kulturális életért, a helyi együttesekért. És nem utolsósorban így nem kerül a kerület szimfonikus zenekara „idegen” kezekbe.

– Muzsikusi létére hogyan került ilyen szoros kapcsolatba a jelenlegi kormánypárttal (illetve a koalícióval)?

ban az ő „színeikben” jelenjenek meg és ez kellő mértékben érvényesüljön is. Éppen ezért az sem valószínű, hogy éppen egy ilyen színvonalas, befutott zenekart meg akarnának szüntetni.

– Elméleti vita tárgyát alkothatja, hogy a Budapesthez közelebb csatlakozott peremkerületek, amelyek az évtizedek során elvesztették önálló arculatukat, saját kultúrájukat, mennyire jogosultak önálló életforma, életminőség megszerzésére. Én hiszek abban és nap mint nap érzékelem, hogy a minket körülvevő sok ezer ember, akikkel a Nádasy Művészeti Iskola vagy éppen a zenekar kapcsán kapcsolatba kerültünk, boldog, hogy szűkebb pátriájában minőségi kultúrát „fogyaszthat”, színvonalas együttest hallgathat. Sokan kerestek meg hangversenyek szünetében, hogy végre nemcsak a szimpátia és az érzelmek vezetik őket, hanem egyszerűen és tisztán a műélvezet, tudják, hogy minőséget kapnak.

Hiszem és fontosnak tartom, hogy ezek a külső városrészek ne pusztán alvó városokként funkcionáljanak, hanem önálló településeként élhessenek. Budafok illetve a XXII. kerület megtelésén nagyon sokat javított kultúrája, az, hogy a kerületben olyan dologhoz lehet hozzájutni, amihez másutt nem.

Az ember azt gondolja, hogy egy újonnan felálló önkormányzat is a település érdekeinek képviselőjében áll fel. Ezért furcsa, hogy négyévenként rettegniük kell még a településen (és azon kívül is) jó hírnevű együtteseknek, mert létük vagy valamelyik vezetőjük valamiért esetleg nem szimpatikus az új testületnek. Abban a pillanatban ugyanis, amikor új személyek kerülnek be az önkormányzatba – és ez gyakorlatilag akkor is négyévenként megtörténhet, ha ott a politikai erők történetesen nem változnak –, nem biztos, hogy mindenben azonosulni tudnak az elődökkel, hogy ismerik egy adott dolog történetét, addigi működését. Én ilyenkor inkább csak azt hiányolom (nemcsak Budafokon), hogy nem fogalmazzák meg általában elég pontosan és határozottan azokat az értékeket, amelyeket egy város fontosnak tart és képvisel és amelyeket a ciklusonként váltakozó önkormányzatok is folyamatosan vállalni tudnak, amelyeknek nincs politikai és egyéb járulékos tartalmuk azon kívül, hogy valóban a település érdekét szolgálják.

– Említette, hogy éppen lezárult egy szakasz a zenekar életében, még ha az eddig elért út torzó képet is mutat. Mindennek kialakulása-kialakítása mennyi időt vett igénybe? Művészileg mit jelent ez? Milyen művészi és társadalmi szinten áll a zenekar?

– Valójában ez nagyon gyorsan alakult így. Ismerem a szimfonikus zenekarok fejlődésének ütemét, tempóját. Tapasztalataim szerint mindaz, ami számunkra ma kézzelfogható valóság, több évtizedes munka eredménye szokott lenni. Van egy biztos közönségbázisunk, minden koncertünkön megtöltik a hangversenytermeket, köztük a Zeneakadémia Nagytermét és a Vigadót is. A magyar zenei élet teljes egészében elfogadta, mára a magyar zenei élet teljes jogú, elismert szereplője. Van ugyanolyan specialitásai az együttesnek, amelyeket nagyon szeret a közönség. A hangos közönségsiker pedig előbb-utóbb kihallatszik a falak mögül...

– Mennyire képes tartani magát a zenekar ahhoz a törekvéséhez, hogy műhelyében fél státuszban foglalkoztatja a muzikusokat és közben nagy gonddal neveli az utánpótlást?

– A fél státusz nem egészen pontos megfogalmazás. A muzikusokat teljes foglalkoztatottságúnak tekinthetjük, erre utal

– Én magam évtizede egyáltalán nem politizálok, helyi politizálásban azelőtt sem voltam túlságosan aktív. Az a véleményem, hogy aki ma jó szakember, nem szorul egyetlen párt segítségére sem, sőt kifejezetten veszélyesnek tartom valaki (valami) mellett elkötelezettséget vállalni. Ez árnyékot vetet a jövőre, meglehetősen szűken határolhatja be lehetőségeit. Sőt, az általa felvállalt ügy tovább folytatásának lehetőségeit is erősen korlátozza.

Hogy én miképpen kerültem ebbe a helyzetbe, annak családi eredete van. Szomorú közhely, hogy az állam és az önkormányzat jelentősen kivonult a helyi kultúra finanszírozásából, vezetéséből. A művelődési ház egykori tevékenységének tizedét, ha ma elvégzi. E feladatokat fokozatosan civil kezdeményezések, egyesületek, alapítványok vették át. Feleségemmel, Radóczy Mária iparművésszel öt évvel ezelőtt költöztünk a kerületbe azért, hogy munkánk helyszínéhez közelebb kerüljünk. Sziklába vájt pincében alakítottunk ki számára műhelyt és galériát a ház háta mögött. Kiállításokat, hangversenyeket rendezünk, amelyek egyben társadalmi összefogatok is. Helyet adunk bizonyos várospolitikai fórumoknak: tárgyaltak már meg itt áruházz építésének ütemtervét, kerületi területrendezési problémákat – óhatatlan, hogy ilyenkor, amikor az ember „mindenkit” meghív, barátságosabb jellegű kapcsolatok ne szülessenek. Mi például alapító tagjai vagyunk a Budatétényi Polgári Körnek, amely nálunk tartja rendezvényeit. Azokon megjelennek a környék lakói, utcabeliek, vállalkozók, a kerület társadalmi és politikai életének prominens képviselői. Rendezvényeink bensőségesek, meghittek, a vendégek és résztvevő művészek is remekül érzik magukat. A rendezvények végén, kis fogadás keretében van módjuk eszmét cserélni, ismerkedni, barátkozni az egybegyűlteknek. Mindezt évek óta önzetlenül, ellenszolgáltatás nélkül végezzük az Önkormányzat Kulturális Bizottsága támogatásával. Így aztán nem csoda, hogy az emberek – politikai állásfoglalástól függetlenül – szeretnek minket. Nem kis vonzerő ez vendégeink számára, hiszen itt nemcsak a kerület jeles személyiségeivel találkozhatnak, hanem jelenlegi és volt országgyűlési képviselőkkel, miniszterekkel, államtitkárokkal.

Sajnálatos, hogy a pusztán kulturális tevékenységeinkkel szerzett, érzésünk szerint minden oldalról felénk irányuló szimpátia révén kétpólusú politikai játszmába gabalyodtunk. Nem gondoltam arra, hogy a volt kormánypártok helyi képviselői, akikkel éveken át, szinte mind a mai napig ragyogóan együtt tudtam működni (tőlük kaptam 1996-ban a „Budapest XXII. kerület Kultúrájáért” kitüntetést), az igazgatóválasztásnál nem mellettem szavaznak csak azért, mert egyéni szakmai ambícióimat az új polgármester is támogatja, ők pedig személyes és szakmai szimpátiájukat pillanatnyi politikai érdekeiknek vetik alá. Ma a képviselőtestületben nagyjából fele-fele arányban ülnek a kormánypárti és ellenzéki képviselők. Egy-egy előterjesztésnél tehát folyamatos harc megy a szavazatokért, és így nagy a veszélye a politikai okokból kialakult pathhelyzeteknek.

Most is éppen ilyen pathhelyzetről beszélhetünk. Nemes László a zenekar egy évre megbízott igazgatója, a helyettes Pajzs Gábor. Hollerung Gábor az együttes kinevezett vezető karmestere. Hogy az első két funkció pontosan milyen feladatköröket takar, ezt majd a Polgármesteri Hivatal munkatársai fogják kidolgozni.

A dolog nem egyszerű: többféle érdek ütközik többféle megközelítésben. Ezek közül a legfontosabb éppen az együttes gazdasági helyzetből adódó lehetőségeit és az ezen nyugvó, a magyar zenei életben betöltött funkcióját érinti. Egészen más az, amit én szeretnék, és amit az együttes jelenlegi vezetősége képvisel.

– Itt mi az ütközési pont szakmai szempontból?

– Éppen az, amire az együttes a legbüszkébb. Vagyis hogy a zenekar öt év alatt ért el a magyar zenei életben egy olyan aktív szerepet, amelyet mások csak hosszú évtizedek alatt tudnak elérni. Ezzel párhuzamosan a zenekar finanszírozása egészen más irányban alakult. Ennek következménye egy hihetetlen alulf finanszírozottság – a költségvetési források csökkennek, a következő évad anyagi bázisa egyelőre még csak vágyálom. Éppen ezért én úgy gondolom, hogy fordítva kellene tervezni: azaz az adott összegből kiindulni és arra építeni a terveket. Többet vállalni csak akkor szabad, ha erre megvan a lehetőség. Tisztában vagyok azzal, hogy ez alapvetően más gondolkodásmód és pillanatnyilag én ezt velük nem tudom elfogadtatni.

– Ha eddig is sikerült meglévő feladatokhoz megteremteni a forrásokat, akkor miért kellene lemondania a zenekarnak egy számára szimpatikus, kellő ön- és közmegebecsülést adó működésről?

a hangversenyek száma (60-70 évadonként). Az tény, hogy a fix fizetések csak fél státuszt fednek le, a többi pénzt a szolgáltatóknak megfelelően fizetjük ki. Ez fontos kérdés, hiszen sok zenekari tagnak ez a munka jelenti a megélhetést.

Éppen e körül a kérdés körül forog a továbblépés lehetősége. Költségvetésünkben hiányzik ugyanis még 40-50 millió forint. Mi egy 50 millió körüli biztos költségvetéssel dolgozunk, ami nagyon kevés. Ma már 100 millió alul nem létezik szimfonikus zenekari költségvetés. A mi zenekari tagságunk is kvalifikált, zeneakadémiát végzett, egyetemi diplomával rendelkező muzsikusokból áll, akik szívesen jönnek ide, mert kortársakkal dolgozhatnak együtt, van egy sajátos, nagyon jó hangulatot keltő tenni- és az erőket megsokszorozó bizonyítási akarás. Amikor mindenki tanulni, fejlődni akar, könnyebb a műhelyfeltételeket is megteremteni.

A feltételekkel azonban ugyancsak problémák vannak. Nincs a zenekarnak igazi székháza, központja, megfelelő próbaterme, nem tudunk hatékony szólampróbákat tartani. Itt is vagyunk, ott is vagyunk. Vállaljuk, csak sok gondot jelent zenekaron belül és a kívülről felénk irányuló megítélésben is. Lehet természetesen kifogásolni, hogy miért éppen azokon a helyeken és azokon a módon dolgozunk, de valójában el kell ismerni, hogy az együttes a feltételek ellenére működik, nem is olyan rosszul.

– *Érdekes módon az ember azt gondolná, hogy éppen olyan kis település, mint amilyen Budafok is, rendelkezik és rendelkezésre is tud bocsátani olyan helyiséget, amelyben otthonra lehet egy művészeti együttes.*

– Budafok nem rendelkezik ilyen épülettel és infrastruktúrája is erősen fejlődésben lévőnek mondható. Intézményei későn és talán nem is a megfelelő formában alakultak ki. A művelődési háznak ma otthont adó egykori úttörőház ugyanúgy torzó maradt, mint amilyen most a mi zenekarunk. Voltak kezdeményezések: a Rózsavölgyi Közösségi Házat béreljük együtt a Rózsavölgyi Közösséggel. Ez a helyiség azonban arra jó, hogy a zenekar igazgatósága, a gazdasági iroda munkatársai le tudjanak ott ülni, kisebb próbákat meg tudjunk tartani, de teljes zenekari próbákra a hely nem elégséges. Nincsenek meg a hangszer- és kottatárolás feltételei. Az épület azonban fejleszthető, és ha a város segítségével pályázatokhoz juthatnánk hozzá, megoldhatnánk gondjainkat. Egy korszerű zenekari székház nemcsak az együttesnek, de az egész régióknak hasznára válhatna.

– *Mennyi saját hangszere van a zenekarnak?*

– Többé-kevésbé azok a hangszerek, amelyek szükségesek a működéshez. Vannak ugyanis olyan hangszerek, amelyeket hiába vásárolna meg a zenekar, a muzsikus akkor is inkább a sajátján játszana. Ilyenek például a vonósok. A fúvósoknál azért más a helyzet, mert többségük főiskolai hangszert használnál tanulmányai során, az intézményből kikerülve pedig nem biztos, hogy azonnal sajátot tud vásárolni. Volt ilyen válságunk és az alapkészlet erejéig igyekszünk erre felkészülni. Timpanik, hárfá, basszusklarinét, kontrafagott, angolkürt, nagybőgő rendelkezésünkre áll. Nagybőgőt még kell vennünk és a meglévő hangszerekhez tokot, mert erre eddig nem volt pénzünk. Szeretnénk jó vadászkürtöket venni és általában egy-egy márkájú fúvós kórusokat kialakítani, mert az nagyban javítaná a zenekar hangzásának minőségét.

– *Az elkövetkező időszakban elképzelhetőnek tartja-e elképzelései legalább részbeni megvalósítását? Hogy gondolja: va-*

– *Azért, mert így a költségvetés átláthatatlan és az adósságlaviná veszélye fenyeget. Még most is a tavalyi adósságok törlesztése folyik, tavaly a tavalyelőttit fizették. Minden jel arra mutat, hogy a szeptemberben kezdődő évad első, decemberig tartó részének költségeit pedig a 2000-es költségvetésből fogja csak tudni fedezni a zenekar.*

– *Tapasztalataim szerint a magyar gazdaság erre ma nem alkalmas. Nem tud fennmaradni egy olyan zenekar, amely mögött nincsen gazdasági háttér (nincsenek kölcsönlehetőségek, nincsenek a működésbe bevonható nagyvállalatok, nincs ingatlan, amit el lehet adni), nincsenek tényleges, beforgatható eszközök, amikkel tervezni lehet. Jelen esetben pedig erről van szó. Könnyelmű tévedés arra felépíteni egy hangverseny-évadot, hogy valaki ígért valamit, amit majd adni fog. Aki ezt vállalja, nem érzi a dolog súlyát.*

– *Itt mindig hivatásos zenekarról beszélnek, pedig a valóság az, hogy ez egy hivatásos tudású, teljesítményű zenekar, megfizetetlenül. Nem arról van szó, hogy a muzsikusok alulfizettek, hanem arról, hogy gyakorlatilag ingyen dolgoznak. A harminc szolgálatért adott nettó 15-18.000.- forintos fizetések komolytalanok és felelőtlenségről tanúskodnak. Státusza szerint pedig ez a zenekar a szakmai utánpótlást is hivatott biztosítani a hivatásos nagyzenekarok számára.*

– *Volt már arra lehetősége, hogy együttesvezetői, gazdasági tapasztalatai birtokában leüljön a jelenlegi vezetőkkel, egymással szembeállítsa a koncerttervek ideáját a pénzügyi realitással és a fellépések fontossági sorrendjét mérlegelve megpróbálja a kettőt valahogy közös nevezőre hozni?*

– *Pillanatnyilag arra várok, hogy ennek a véleményemnek egyáltalán hangot adhassak. Érdemben eddig erre még nem került sor, mert rögtön azzal érveltek, hogy eddig ez volt a zenekar stratégiája és ezt nekem tudomásul kellennem. Ez csak azért kínos, mert a polgármester úr elképzelése szerint ez a kompromisszumként kötött és egyelőre egy évre szóló hármas felállás, amit ő bármikor megvethet, addig működhet, amíg a gazdasági jellegű ügyekben az én döntésem érvényesül. Szerepem itt tehát több annál, mint amit jelenleg a két másik kolléga feltevez: nem csupán ellenjegyezni és komisszárnakodni kért fel a polgármester úr.*

– *Ilyen körülmények között mit vár ettől az egy évtől?*

– *Ebben az egyéves közös működésben ketten állapotunk meg Nemes Lászlóval néhány pillanat leforgása alatt. Nem akartuk tehát 90 napon belül újra kiírni a pályázatot és mindent ott folytatni, ahol abbamaradt. A két oldalról folytatott kampány, lobbizás ugyanis sem nekünk, sem az önkormányzatnak nem jó, legrosszabb azonban a zenekarnak, amit mindenki csak eszközként használ ebben a dologban. Sajnos sok téves információ jut el a muzsikusokhoz, mert nincs mindenkinek egyformán lehetősége elmondani a véleményét, elképzeléseit. Jó lenne, ha ebben a 12 hónapban valahogy meg tudnánk egyezni, ha mindenki megérti a saját szerepét. Ha elfogadják végre, hogy a fenntartó önkormányzat véleménye ellen nem lehet fenntartani egy önkormányzati intézményt. Az önkormányzat elsősorban gazdasági és nem művészeti jellegű álláspontokat fogalmaz meg, amiket nem célszerű figyelmen kívül hagyni.*

– *Nagyszerű dolgokat ért el ezzel az együttesrel Nemes László és Hollerung Gábor, pedagógiai képességeik messze más, hasonló funkciót betöltő kolléga felett állnak. Mindezzel együtt nem jó taktika a távozás fenyegetésével zsarolni a másik felet, mert vannak ugyan nehezebben pótolható emberek, de az élet örök törvénye szerint mindenki helyett tudni kell adott helyzetben mást állítani.*

– *Ezzel együtt nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy adott esetben nem egyetlen személy távozásáról lehet szó. A Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar saját közönséggel rendelkezik, ami nagyon nagy tőke manapság. Ez a közönség nem elhanyagolható mértékben azokat az oratóriumesteket tekinteti szimpátiájának alapjául, amelyek a szintén Hollerung Gábor által vezetett, hazai és nemzetközi körökben kiemelkedő szakmai tekintélynek örvendő Budapesti Akadémiai Kórusársaság közreműködésével jönnek létre.*

– *Ez valóban nagy érték és nem kívánom jelentőségét vitatni. Ha a műsorpolitikában újabb, más szempontok is hangsúlyt kapnak, az nem jelenti azt, hogy a közönség automatikusan elpártol a zenekartól. Arról nem is szólva, hogy a zenekar repertoárjába felvenni kívánt, a zenei történet újabb korszakait és műfajait képviselő művekkel új közönséget is nyerhetünk az együttes számára.*

– *1999-ben egy standard szimfonikus közönség azonban hihetetlenül nagy erkölcsi tőke, mint ahogy művészeti szempontból ugyancsak nagy tőke egy*

lóban korszerű dolog szétválasztani a vezetés funkcióit, ahogy az világszerte egyre megszokottabbá válik, vagy munkájának korlátozására gyanakszik a testület döntése nyomán?

– Nálunk eddig is létezett munkamegosztás. Én voltam az igazgató, igyekeztem megteremteni a működés feltételeit, a művészeti dolgokért pedig az a Hollerung Gábor felelt, akivel együtt alakítottuk annak idején a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekart. Most csak arról van szó, hogy az én személyemet nem tudja elfogadni a jelenlegi önkormányzati vezetés, és kompromisszumot kötöttünk mindkét potenciális pályázó együttműködési megállapodásával. Pajzs Gábor személyében kollégáról van szó, az együttműködés tehát elképzelhető. Az egyszemélyi felelősséget azonban nem lehet feladni, mert akkor a döntések elhúzódnak, a viták állandósulnak és az anarchia veszélye fenyeget.

– Meg tudtak már állapodni Pajzs Gáborral az egymás közötti munka- és kompetencia megosztásban?

– Keressük a megoldás lehetőségeit, A rendeletet még pontosan nem ismerjük. Ott kialakult egy patthelyzet, amit ezzel a javaslattal pillanatok alatt fel tudtunk oldani. Számomra igen zavaró volt, hogy a magam állását és tevékenységét politikai presztízskérdésként láttam visszaköszönni. Annak idején a zenekar létrehozását is közösen szavazta meg ellenzék és koalíció; most sem kellene ilyen csatározások és viták keresztüztébe állítani.

– Csak nem arról van szó, hogy az újonnan felállt testület a maga politikai képére szeretné formálni még a szimfonikus zenekart is?

– Nem tudom megítélni, távol tartom magam a politikától. Valóban éreztem politikai motivációkat ebben az ügyben és nagyon rossznak tartom, ha a kultúra, egy kulturális intézmény politikai vita fórumává válik. Én amit tettem, a kerületért tettem, amelyben mindig voltak, vannak és lesznek mindenkor kormányparti és mindenkor ellenzéki szimpatizánsok. Senkinek nem akarok az „embere” lenni, az ügyet szeretném megoldani. Ha ez most nem megy, természetesen levonom a megfelelő konzekvenciákat.

– A kettőjük között majdan még kialakuló munkamegosztásban milyen munkaterületről, munkafolyamatokról gondolja úgy, hogy elvégzésükhöz inkább pozícióban van eddigi tapasztalatai és kapcsolatai révén és hogy a zenekarnak az lenne hasznosabb, ha Ön folytatná tovább?

– A magyar zenei életben igen pozitív a személyem megítélése, ami éppen ebben az időszakban vált számomra is nyilvánvalóvá és kellőképpen meg is hatott. Érzik ugyanis, hogy ez nem Budafok belügye, hanem egy modell, amely ha elbicsaklik, annak is modellértéke lehet.

Nagyon kevesen vagyunk ugyanis ahhoz a rengeteg munkához, amit a zenekar érdekében el kell végezni. Itt nincs hétköznapi, munkanap, ünnepnap. Tudom, hogy sok mindent lehetne jobban csinálni: több szponzort találni, jobban impresszálni bel- és külföldön egyaránt. Másutt ezek mind önálló működési területek, amelyek önálló ember(ek) munkakörét jelentik. Én ezt a maradék időmben csinálom, természetesen nem elég szisztematikusan, túlságosan is ad hoc jelleggel. A zenekar bizonytalansága miatt nehéz is kötelezettségeket vállalni. Ma már három-négy évre előre tervezik a hasonló zenekarok programját, mi ezt egyszerűen nem engedhetjük meg magunknak.

ilyen jó zenekar és jó kórus folyamatos együttműködése is. Értékesebb gesztus lenne talán úgy megoldani a problémákat, hogy ne kelljen első körben mind a két dologról lemondani, hanem valamilyen, esetleg a fellépések számát érintő menyisségi kompromisszumot kötni.

– Ez akkor sem szolgálhat zsarolás alapjául. Ebben az erőegyensúlyban, vagy ha tetszik kialakult patthelyzetben, amiben többféle érdeket kell érvényesíteni. Nekem itt nincs vesztenivalóm. Hogy kollégáimnak mennyi van, csak sejtem, egyet azonban biztosan tudok: rossz taktikával a zenekart is elveszejthetik, ami ebben az esetben az ő felelősségük lesz.

– A tárgyalások során, amikor majd kompromisszumokat kell kötni, mennyit tud Ön engedni a saját pozícióiból?

– Pontosán annyit, amennyit az önkormányzat. Az önkormányzat ragaszkodik ahhoz, hogy a zenekar ebben a kerületben működjön, ne bent a városban.

– Ez a kerület, történelméből és jellegéből adódóan szinte önálló településként működik és számos példa bizonyítja, hogy a háború után Nagybudapesthez csatolt kisvárosok, községek mennyit fejlődtek az elmúlt tíz esztendőben, amikor alkalmuk volt valamennyire önállóan élni, hagyományait felleleveníteni. Ha egy ilyen önkormányzat saját költségvetéséből egy ilyen együttest hajlandó finanszírozni, joggal várja el, hogy az egyértelműen az ő „színeiben” jelenjen meg a nyilvánosság előtt és infrastruktúrája is helyhez kötődjék. Milyen alapokon lehet ezt megkérdőjelezni egyáltalán?

– Csúsztatások segítségével. Érvként hangozott el például, hogy a finanszírozás harmadát adja csupán az önkormányzat – ez ebben a formában azért nem igaz, mert ha ezt a harmadát nem adná, a következő harmadot sem adná az állam. Valójában tehát kétharmadát biztosítja az önkormányzat és a zenekarnak már csak a maradék egyharmadot kell megszereznie, amit képtelen lenne a meglévő kétharmad nélkül. A dolog tehát több oldalról közelíthető meg, egyelőre ezeket az érveimet meg sem hallgatják. Akkor, amikor a pályázatok okán összegyűlt a zenekar és Hollerung Gábor meghívta Karsai alpolgármester urat, sem Nemes László, sem én nem voltunk ott, mert minket senki sem hívott. Ezt azzal indokolták, hogy a jelenlétiünk nem lett volna szerencsés, a zenekar pedig úgy tudta, hogy mi nem érünk rá. A zenei élet azonban annyira belterjes, hogy semmi sem maradhat titokban.

– A hírek gyors áramlásában nyilván az is segíthet, hogy mindez egyetlen kerülethez kötődik, ami kicsi és a maga módján szintén belterjes település.

– Nagyon kevés XXII. kerületi tagja van a zenekarnak, ami szintén fájó pontot jelent az önkormányzatnak. Érvként elhangzik, hogy a kerület messze van a várostól, hogy nehéz megközelíteni, hogy az itt kapott épületben nem fér el a zenekar, kellene még százmillió a megfelelő székhely kialakításához.

Ha azonban több valóban XXII. kerületi muzsikussal ille a budafokinak titulált zenekarban, már nem jelentene olyan nagy problémát, hogy a települést milyen busszal, mennyi idő alatt lehet elérni a belvárostól. Ha a zenekar elfogadná az önkormányzat által felajánlott épületet, könnyebben tovább tudna lépni a későbbiek során a neki leginkább megfelelő székhely kialakításában. Manapság nem lehet végteleníteni egy olyan létformát, amelyben egy együttes mindig önmaga előtt akar szaladni. Azt látom, hogy a közvetlenül a zenekar előtt álló feladatok megoldását a legutolsó pillanatra halasztják, miközben óriási távlatokban gondolkodnak és az ott körvonalazódó problémák megoldásával foglalkoznak. Fontos természetesen tudni, mi várható közép- és hosszútávon, amíg azonban nem látjuk a holnap és a holnapután problémáinak megoldását, elsősorban azokkal kellene foglalkozni.

Kétségtelenül probléma például, hogy a zenekar tagsága nem kapta meg a 13%-os béremelést, de még mindig kisebb gond, mint hogy ebből a költségvetésből drága hangversenyterem-bérleteket fizet, aminek legfeljebb a felét tudja fedezni a jegybevételekből. Tisztában vagyok azzal, hogy a kultúrában ez így szokás és hogy ez nem is rossz arány. Magam is zenekarokkal dolgozom és én ezt túl nagy áldozatnak tartom. Lehet, hogy hosszú távon megéri, mert a zenei életből ezen a módon kimetszett óriási szeletből később építhet az együttes. A zenekar jelenlegi tagsága azonban ebben egyáltalán nem érdekelt. Az együttes utánpótlást nevel, ez azonban erős hakenjelleget kölcsönöz neki. Én ugyanis ott voltam a zenekar minden önkormányzati koncertjén ebben az évadban és kétszer nem látam még félig sem ugyanazt a zenekart a pódiumon. Mindenütt van fluktuáció betegségek, a változó feladatok jellege és nagysága miatt, de ennél nagyobb „jő-

Mindebből az is következik, hogy a zenekar ügyét önállóan, egyedül sem a menedzsment, sem az önkormányzat nem tudja megoldani. Egyik félnek sincsenek meg önállóan azok az anyagi eszközei, amelyek segítségével magabiztosan tudná meghatározni a zenekar jövőjét. Jövőről csupán az eddig létrehozott értékek mentén beszélhetünk. Nem szabad lemondanunk az eddigi zenei értékekről, nem szabad műfaji szempontból hahnizenekarra jellemző műsorpolitika felé nyitni. Az önkormányzatnak és a zenekari menedzsmentnek együtt kell keresni – akár társak bevonásával – a megoldási lehetőségeket. Állandó létbizonytalanságban nem működhet a zenekar, mert az biztosan a munka minőségét rontja.

– *A beérkezett pályázatok alapján lehet-e arra következtetni, hogy adott esetben az együttes által képviselt műfaj értékét, szükségességét is megkérdőjelezhetik?*

– Láttam profilváltásra utaló ajánlatokat, de ez egyértelműen a zenekar végét jelentené. Az eddig megszerzett imázst egy pillanat alatt le lehetne rombolni. A magyar zenei életben iszonyatosan nehéz ilyen elismertségre szert tenni, és ha ez csak egy pillanatra is meginog, visszaállítani még sokkal nehezebb. A „hahnizenekar” olyan bélyeg, amit könnyen felragasztanak és évtizednyi idő is kevés a bélyeg lemosásához.

– *Van-e lehetőség megőrizni azt, a műsorpolitikában és a közönség toborzásában egyedülálló lehetőséget kínáló szimbiózist, amely a zenekar és a Budapesti Akadémiai Kórustársaság között kialakult?*

– Ez valóban egy fantasztikus adottság, amely Hollerung Gáborhoz, a zenekar vezető karmesteréhez és egy személyben a kórus vezető karnagyához kapcsolódik. Számunkra teljesen természetes a kórusal való együttműködés, ami sok együttes számára visszatérő gondot jelent. Az oratóriumok előadása ugyanis a hangversenyélet legkeresettebb és legköltségesebb műfaját jelenti, amit mindig ünnepként élnek meg az előadók és a közönség egyaránt. Számunkra éppen ez az adottság jelentette közönségünk alapját. Ezt feltétlenül meg kell őrizni és ha a zenekar egyszer túljut ezen a válságos helyzeten, arra fogunk törekedni, hogy a kórus számára is megteremtjük a hivatásos működés alapfeltételeit. Színpadon ugyanis ez már rég nem amatőr együttesnek tekinthető. Ez korszerű lépés lenne, hiszen ma minden szakmában az együttműködése(ke)n alapuló, stabil háttér megteremtésén fáradoznak. Elképzeléseim szerint egy azonos bázison működő hivatásos zenekar és kórus mögé az együttesek tagságából és a velük szimpatizálókból (például az állandó közönség soraiból) összetevődő egyesületet lehetne állítani, ami komoly társadalmi és egyszer talán gazdasági alapokat is jelenthet.

– *Mennyi idő van arra, hogy ezt a hármas munkamegosztást kipróbálják?*

– Gondolom, hogy a következő időszak erőfeszítései az új pályázat irányába fognak mutatni. Tárgyalunk a továbblépés lehetőségéről. Ez rengeteg erőfeszítésbe kerül és jövőkép nélkül bizony nehezen tudja az ember összeszedni az erejét. Nem tudok helyzeteket, a munkavégzés szempontjából fontos és szükséges konfliktusokat sem fölállalni, mert nem teríthetem ki a megoldáshoz szükséges kártyákat. Minden esetre mindent meg fogok tenni a zenekarért, amire jelen körülmények között lehetőségem nyílik és mindaddig dolgozni fogok érte, amíg csak tudok és hagynak.

vés-menés” vagy a produkció rovására megy, vagy olyan sok próbát igényel, amit egy ilyen alulf finanszírozott zenekar esetében vétek megengedni. Amíg ugyanis hiányzik a megfelelő anyagi bázis, nem arra kell törekedni, hogy a fiatalok ilyen nagy áron megtanulják a szakma csínját-bínját, hanem arra, hogy minél kevesebb szolgáltatással tudják megoldani a támogatást, a bevételi szerző feladatokat.

Hallgatolagos megállapodást érzek a tagok és a vezetők között, hogy bár nem tudnak fizetni, de meg lehet ismerkedni a szakma rejtelmeivel. Lehet, hogy ez jó üzlet, csak erről még engem senki nem győzött meg. A dolog egyébként teljesen ellentétes a zenekar hosszú távú céljaival.

Jelen pillanatban az a helyzet, hogy egy kis település önkormányzata tart fenn egy olyan utánpótlás-zenekart, amely munkájával a magyar zenei élet minél jelentősebb területének meghódítására törekszik. Ezt többen luxusnak tartják és valahol az is.

– **Milyen megoldási alternatívákat tud elképzelni, amelyek azért nem fosztanák meg az együttest minden eddig elért szakmai pozíciójától, nem kényszerítenék teljes ars poeticájának feladására?**

– Lokálisabb jellegű tagság kialakítására törekednék. Mindig azt hallani, hogy az önkormányzati zenekarokat másutt jobban finanszírozzák annak ellenére, hogy az állami támogatás aránya másutt lényegesen kisebb és a feladatok mennyisége is lényegesen kevesebb az itteninél. A Dohnányi zenekarnak, mint a XXII. kerület zenekarának a vidéki önkormányzati zenekarokhoz hasonló szerepet kell betöltenie – nem ami a művészi teljesítményt, hanem ami a szerepkört illeti. Nem kell felvállalni az országos zenekarok szerepét, nem kell olyan mammutvállalkozásokba belemenni, mint amilyen az évadonkénti 12 bérlet, amelyben bérletenként legalább 5-6 koncert van, nehogy becsapják a bérlőket. Ez 72 koncert, ami legalább 140 próba, ami a kötelezően előírt havi 16 szolgáltatásnak minimum a duplája.

– **A vidéki önkormányzati zenekaroknak is nagyon sok a dolguk, hiszen a különböző bérleti és egyéb kötelezettségek mellett ifjúsági koncerteket adnak és tájolóznak.**

– Ez lényeges pont. Mert vannak ugyan vidéki fellépései a Dohnányi zenekarnak, de miután alapvetően ezt a feladatot a régebben működő önkormányzati zenekarok ellátják (alig van fehér folt ebből a szempontból az országban). Budapest környékén vannak még tennivalók annak ellenére, hogy a tanárokból álló, úgynevezett Pest Megyei zenekar vállalt ebben kötelezettségeket. Itt lehetőségeket látok még a Dohnányi számára, hogy a Filharmóniával valamilyen szerződésben vagy másképp, ezen még nem gondolkodtam.

Bármilyen struktúra kialakításához először a jelenlegi költségek eredetét és útját kellene tisztázni. Jelenleg például sem szállításra, sem útiköltségre nem szerepel egyetlen fillér sem a kimutatásokban és panaszkodtak is, hogy erre nincs pénz ugyanúgy ahogy hangszerekre sincs. A muzsikuskok által a zenekari munkában használt saját hangszereket legalább javíttatni kellene tudni. A zenekar saját hangszerparkjában csak általában is zenekari tulajdonú instrumentumok szerepelnek, amilyen például a piccolo, angolkürt, dobok, bőgők, stb. Egyébként mindenki a saját, vagy egy másik cég tulajdonában lévő hangszereken játszik. Olyan tulajdon- és hangszerhasználati viszonyok uralkodnak, amelyek legfeljebb átmeneti időszakokban képzelhetők el. Hivatásos zenekar saját tulajdonú hangszereivel maga rendelkezik, eldönti, kinek, mikor, mennyi időre kölcsönzi. Ez ugyanis munkaeszköz, mint a gyári gépek, a munkahelyi számítógépek.

Lehet természetesen a fellegekben járnai, de sajnos akkor tudomásul kell venni, hogy az embert minduntalan a földre lökdösi. Az emberek többsége nagyon értékeli az ilyen szármalást egészen addig, amíg nem az ő pénzéről van szó. Egy adott pillanatban azonban le kell ereszkedni a földre, hogy tárgyalni lehessen.

– **Mennyi időt adott magának ahhoz, hogy e hármas felállás működésének képességéről vagy képtelenségéről meggyőződjék? Nem telhet el az egy év csupán azzal, hogy közvetít az önkormányzat és a két kolléga között, mert nem derül ki, működik-e ez a hármas felállás vagy sem.**

– Nem biztos, hogy bármelyikünknek is fel kell majd állnia. Hogy mit tudok megvalósítani a kiűzött célokból, hogy nem derül-e ki, a pathhelyzet még ennél rosszabb lesz egy idő után, úgy érzem, nem rajtam múlik. Nagy a kompromisszumkészségem, és nagyon bízom abban, hogy valódi erőpróba után mindenki megelégedésre tudunk közösen dolgozni a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekarért és annak közönségéért.

Tóth Anna